

Anna Oleńczuk-Paszel, Maciej J. Nowak

TURYSTYKA W ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM GMIN NADMORSKICH W POLSCE

TOURISM IN THE SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT OF SEASIDE COMMUNITIES IN POLAND

Katedra Prawa i Gospodarki Nieruchomościami, Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
ul. Żołnierska 47, 71-210 Szczecin, Anna.Olenczuk-paszel@zut.edu.pl

Summary. The aim of the article is to determinate the level of socio-economic development and level of tourism development in seaside communities in Poland. There are four parts of the article, where author shows the way of data collection and methods used to present both of phenomens which were studied as well as shows it's interdependence. The local authorities opinion about ways of entrepreneurship development stimulation was also presented. The researches were carried in 2009. To present the results of researches there were used method of analisys and comparison as well as taksonomic method and tebular method.

Słowa kluczowe: gminy nadmorskie, rozwój społeczno-gospodarczy, turystyka.

Key words: seaside communities, socio-economic development, tourism.

WSTĘP

Położenie gmin nadmorskich determinuje ich turystyczny profil. Ze względu na sezonowy charakter turystyka nie powinna jednak stanowić jedyne go kierunku gospodarczego rozwoju jednostek samorządu terytorialnego zlokalizowanych w pasie nadmorskim. Niekorzystne dla rozwoju gmin potencjalnie atrakcyjnych turystycznie jest także zdominowanie ich gospodarek przez funkcję rolniczą oraz leśną (Sikorska-Wolak 2009). W literaturze przedmiotu podkreśla się konieczność wzbogacania kierunków rozwoju gospodarczego gmin, zwłaszcza wiejskich, poprzez rozwijanie różnych sfer działalności gospodarczej, przy optymalnym wykorzystaniu posiadanych zasobów. Koncepcja zrównoważonego rozwoju obszaru zakłada promowanie rozwoju funkcji gospodarczych, społecznych oraz ekologicznych, których rezultatem ma być rozwój lokalny (Zarębski 2002).

Jednostki samorządu terytorialnego o profilu turystycznym osiągają zazwyczaj wyższe dochody budżetowe od jednostek nieposiadających wyraźnego profilu. Na wielkość wspomnianych korzyści wpływ mają, między innymi, liczba miejsc noclegowych o odpowiednim standardzie, dobre połączenia transportowe oraz usługi towarzyszące turystyce (Pasieczny 2008). Niewątpliwie łączy się to w sposób istotny z czynnikami ważnymi dla rozwoju lokalnego, wśród których istotną rolę odgrywa liczba mieszkańców danej jednostki samorządu terytorialnego, jej zasoby finansowe bądź liczba przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na terenie jednostki (Wankiewicz 2009). Nie budzi wątpliwości również fakt, że wzrost liczby turystów w gminach przyczynia się do pobudzania przedsiębiorczości w różnych sektorach usług (Kurek 2008). Należy więc podkreślić, że gminy nadmorskie, dbając o rozwój turystyki na swoim terenie, w takim samym stopniu powinny dbać o rozwój pozaturystycznej przedsiębiorczości, gdyż wielofunkcyjność terenu przesądza o jego atrakcyjności.

Dziemianowicz oraz Jałowiecki (2004) do grupy czynników zachęcających do inwestowania zaliczają duży rynek zbytu w regionie, dużą podaż i niską cenę siły roboczej, możliwość przejęcia wolnych obiektów produkcyjnych oraz możliwość znalezienia wolnych rynków zbytu. Do instrumentów zarządzania lokalnym rozwojem gospodarczym należy zaliczyć również normy prawne uchwalone przez organy samorządu, decyzje administracyjne, instrumenty ekonomiczno-finansowe, prowadzenie działalności gospodarczej oraz podejmowanie działań kształtujących klimat przedsiębiorczości (Potoczek i Stępień 2008). Spektrum działań i instrumentów, służących do określania i kreowania optymalnego profilu gospodarczego gminy, jest więc olbrzymie.

Celem opracowania jest określenie stopnia rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poziomu rozwoju turystyki w gminach nadmorskich w Polsce poprzez wskazanie przestrzennego zróżnicowania i zależności obu zjawisk.

MATERIAŁ I METODY

Przedmiotem badań był rozwój społeczno-gospodarczy oraz poziom rozwoju turystyki w gminach nadmorskich w Polsce.

Zakres przestrzenny badań obejmował gminy nadmorskie usytuowane w granicach administracyjnych Rzeczypospolitej Polskiej w województwach pomorskim oraz zachodniopomorskim, z wyłączeniem Gdyni, Gdańska, Sopotu i Świnoujścia ze względu na ich metropolitalny charakter bądź – jak w przypadku Świnoujścia – z uwagi na silne funkcjonalne powiązanie z obszarem metropolitalnym.

W postępowaniu badawczym wykorzystano dane ze źródeł pierwotnych i wtórnych.

Dane pierwotne pozyskano od przedstawicieli władz lokalnych gmin objętych badaniem. Ankiety skierowano do wszystkich (28) gmin nadmorskich Polski z obu województw, ze wskazanym wyłączeniem. Zwrot ankiet otrzymano od 19 gmin, co stanowiło 67,9% populacji objętej badaniem. Badanie ankietowe przeprowadzono w grudniu 2009 roku.

Dane wtórne pozyskano z pozycji książkowych i artykułów, materiałów i publikacji Głównego Urzędu Statystycznego i Wojewódzkich Urzędów Statystycznych w Szczecinie i Gdańsku, a także z Banku Danych Regionalnych. Zjawisko przestrzennego zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poziomu rozwoju turystyki w gminach przedstawiono na podstawie danych z 2008 roku.

Określenie przestrzennego zróżnicowania obiektów wielocechowych, a więc takich jednostek przestrzennych, które można opisać poprzez różne wartości zbioru zmiennych, wymaga wykorzystania metod statystycznych (Młodak 2002).

Obiektami wielocechowymi są bez wątpienia jednostki samorządu terytorialnego. Mogą być one opisywane przez wiele różnych wskaźników, które analizowane osobno dają pewne wyobrażenie o sytuacji społecznej i ekonomicznej badanych obszarów. Nie daje to jednak podstaw do oceny ich przestrzennego zróżnicowania. Możliwości takie stwarzają procedury taksonomiczne wykorzystywane na potrzeby analizy obiektów charakteryzowanych przez wiele zmiennych.

Jednym z najważniejszych etapów badania taksonomicznego jest ustalenie zbioru zmiennych diagnostycznych. Określenie zmiennych określających społeczno-gospodarczy rozwój

terenu jest zadaniem trudnym nie tylko z powodu braku jednej definicji tego złożonego zjawiska, ale także z powodu ograniczonych możliwości pozyskania danych je opisujących.

W literaturze rozwój społeczno-gospodarczy jest prezentowany jako pojęcie, które łączy zarówno elementy procesu zmian produkcji i spożycia, jak i stosunków społecznych, sił wytwórczych w środowisku naturalnym oraz systemie funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa, czyli obejmuje procesy zmian i procesy rozwojowe społeczeństw (Zdrojewski 1990). Mieści ono w sobie elementy rozwoju gospodarczego i rozwoju społecznego, stanowiąc kategorię interdyscyplinarną i złożoną.

Korzystając z danych dostępnych w ramach statystyki publicznej, w taksonomicznym badaniu poziomu społeczno-gospodarczego rozwoju gmin nadmorskich przyjęto wstępnie następującą listę zmiennych:

X_1 – liczba przedsiębiorców sektora prywatnego ogółem na 1000 mieszkańców,
 X_2 – liczba przedsiębiorstw osób fizycznych ogółem na 1000 mieszkańców,
 X_3 – liczba spółek prawa handlowego ogółem na 1000 mieszkańców,
 X_4 – liczba spółek z kapitałem zagranicznym ogółem na 1000 mieszkańców,
 X_5 – liczba przedsiębiorców zajmujących się handlem (sekcja G PKD) ogółem na 1000 mieszkańców,

X_6 – liczba przedsiębiorców zajmujących się transportem i gospodarką magazynową (sekcja H PKD) ogółem na 1000 mieszkańców,

X_7 – dochody własne gmin na 1 mieszkańca,

X_8 – wydatki inwestycyjne gmin na 1 mieszkańca,

X_9 – przyrost naturalny na 1000 mieszkańców,

X_{10} – liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,

X_{11} – wskaźnik bezrobocia [%],

X_{12} – liczba zatrudnionych w usługach ogółem na 1000 mieszkańców,

X_{13} – liczba zatrudnionych w przemyśle i budownictwie ogółem na 1000 mieszkańców.

Wykorzystano więc zmienne charakteryzujące różne obszary życia – zarówno w płaszczyźnie społecznej, jak i gospodarczej. Zmienne te są ze sobą silnie powiązane, przez co mogą powielać informacje o badanych obiektach. W związku z tym należy określić stopień skorelowania cech, aby w dalszym etapie dokonać ich redukcji. Eliminuje się te cechy, które są silnie powiązane z pozostałymi. Redukcji dokonano metodą parametryczną (Nowak 1990). Na tej podstawie do badania przyjęto następujący zestaw cech:

X_1 – liczba przedsiębiorców z sektora prywatnego ogółem na 1000 mieszkańców,

X_4 – liczba spółek z kapitałem zagranicznym ogółem na 1000 mieszkańców,

X_8 – wydatki inwestycyjne gmin na 1 mieszkańca,

X_{10} – liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym,

X_{13} – liczba zatrudnionych w przemyśle i budownictwie ogółem na 1000 mieszkańców.

Poziom rozwoju turystyki rozumiany jest jako nasycenie terenu obiektami turystycznymi, podmiotami gospodarczymi zajmującymi się turystyką i usługami towarzyszącymi turystyce, a także nakładami na potrzeby rozwijania tej funkcji gospodarki.

Określając poziom rozwoju turystyki, posłużono się taką samą procedurą jak przy ocenie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Korzystając z danych dostępnych w ramach

statystyki publicznej w taksonomicznym, w badaniu potencjału turystycznego gmin nadmorskich przyjęto wstępnie następującą listę zmiennych:

X_1 – liczba obiektów turystycznych ogółem na 1000 mieszkańców,

X_2 – liczba korzystających z noclegów ogółem na 1000 mieszkańców,

X_3 – wydatki na turystykę na 1 mieszkańca,

X_4 – liczba przedsiębiorców zajmujących się zakwaterowaniem i usługami turystycznymi (sekcja I PKD) ogółem na 1000 mieszkańców.

Po redukcji do badania przyjęto następujący zestaw cech:

X_2 – liczba korzystających z noclegów ogółem na 1000 mieszkańców,

X_3 – wydatki na turystykę na 1 mieszkańca,

X_4 – liczba przedsiębiorców zajmujących się zakwaterowaniem i usługami turystycznymi (sekcja I PKD) ogółem na 1000 mieszkańców.

W celu stworzenia rankingu gmin ze względu na badane zjawiska posłużono się metodą porządkowania liniowego wykorzystywaną do oceny przestrzennego zróżnicowania obiektów społeczno-gospodarczych ze względu na osiągnięty poziom rozwoju, a mianowicie taksonomicznym miernikiem rozwoju (*TMR*). W metodzie tej każdy obiekt traktuje się jako punkt w n -wymiarowej przestrzeni euklidesowej, której poszczególne osie współrzędnych odpowiadają zmiennym X_j ($j = 1, 2, \dots, n$) – Wierzbńska i Stec (1996). Wartości cech odpowiadające poszczególnym obiektom przedstawiane są w postaci macierzy, w której zmienne, z powodu różnych jednostek, nie są jednorodne. Aby umożliwić porównywanie cech, należy dokonać ich standaryzacji, co pozwoli na eliminację jednostek miary i doprowadzi do wyrównania wartości cech.

W celu ustalenia abstrakcyjnego obiektu, który traktowany będzie jako wzorzec rozwoju, należy stwierdzić, które z cech mają charakter symulant, a więc mają dodatni wpływ na rozwój obiektu, a które mają charakter destymulant, a więc mają ujemny wpływ na rozwój obiektu (Grzybek i in. 2003). Współrzędne wzorca stanowią największe wartości stymulant i najmniejsze wartości destymulant. Wśród zmiennych opisujących poziom rozwoju turystyki nie występują destymulanty, natomiast w grupie zmiennych charakteryzujących rozwój społeczno-gospodarczy zmienna X_{10} (liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) jest destymulantą.

Kolejnym etapem jest określenie odległości wyróżnionych obiektów od ustalonego wzorca. Otrzymana w wyniku obliczeń syntetyczna miara rozwoju (*TMR*) przybiera wartości w przedziale od 0 do 1. Im bardziej wartość *TMR* zbliża się do jedności, tym silniej dany obiekt jest rozwinięty.

Na podstawie uzyskanych wartości syntetycznego miernika dokonuje się klasyfikacji gmin. Podstawą uzyskania klas są przedziały, jakie przyjmuje *TMR* na podstawie średniej arytmetycznej i odchylenia standardowego.

WYNIKI I DYSKUSJA

Na podstawie wartości syntetycznego miernika stworzono obraz poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego oraz poziomu rozwoju turystyki badanych gmin oraz dokonano ich klasyfikacji (tab. 1).

Tabela 1. Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego i poziom rozwoju turystyki – klasyfikacja gmin według TMR w roku 2008

Grupy gmin	Poziom rozwoju społeczno-gospodarczego		Poziom rozwoju turystyki	
	gminy	TMR	gminy	TMR
Gminy bardzo dobre	Rewal	0,646525	Łeba	0,390680
	Międzyzdroje	0,615469	Hel	0,357013
	Łeba	0,533223	Rewal	0,315522
			Międzyzdroje	0,299775
			Krynica Morska	0,274423
			Mielno	0,266297
Gminy dobre	Ustronie Morskie	0,473302	Jastarnia	0,241083
	Krynica Morska	0,466783	Ustronie Morskie	0,214658
	Mielno	0,438437	Dziwnów	0,205625
	Kołobrzeg (gw.)	0,436617	Kołobrzeg (gm.)	0,191688
	Ustka (gw.)	0,427456	Sztutowo	0,180500
	Dziwnów	0,409518	Kosakowo	0,176215
	Jastarnia	0,393896	Kołobrzeg (gw.)	0,157089
	Kołobrzeg (gm.)	0,388601		
	Ustka (gm.)	0,381056		
	Kosakowo	0,378441		
	Będzino	0,373561		
	Władysławowo	0,357904		
Gminy przeciętne	Wolin	0,309731	Ustka (gm.)	0,144722
	Darłowo (gm.)	0,264914	Ustka (gw.)	0,127800
	Krokowa	0,252303	Władysławowo	0,124525
	Trzebiatów	0,236242	Puck (gm.)	0,114057
	Sztutowo	0,218932	Darłowo (gw.)	0,107915
	Hel	0,216762	Wolin	0,086278
	Darłowo (gw.)	0,190114	Postomino	0,083434
	Puck (gm.)	0,188042	Darłowo (gm.)	0,078150
			Choczewo	0,069349
			Będzino	0,066374
Gminy słabe	Smółdzino	0,157160	Trzebiatów	0,054289
	Stegna	0,146487	Smółdzino	0,025526
	Postomino	0,141959	Puck (gw.)	0,022386
	Puck (gw.)	0,133785	Krokowa	0,021186
	Choczewo	0,063339		

gm. – gmina miejska, gw. – gmina wiejska.

Gminami o najwyższym stopniu rozwoju społeczno-gospodarczego są Rewal, Międzyzdroje i Łeba. Te same jednostki samorządu terytorialnego można zaliczyć do grupy gmin o najwyższym poziomie rozwoju turystyki. Towarzyszą im Hel, Krynica Morska i Mielno. Na podstawie kolejności gmin w grupie bardzo dobrych, wyznaczonych przez analizowane zjawiska, stwierdzono, że Rewal i Międzyzdroje są jednostkami, które promują turystykę

i że ale nie stanowi ona jedyne go profilu gospodarczego tych gmin. Wynika to z chociażby z porównania miejsc zajmowanych przez te gminy w klasyfikacji zamieszczonej w tab. 1, w której zajmują one pierwsze miejsca pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, a trzecie i czwarte pod względem poziomu rozwoju turystyki.

Największą liczebnością, zarówno ze względu na poziom rozwoju turystyki, jak i poziom rozwoju społeczno-gospodarczego, cechują się grupy gmin dobrych i przeciętnych. W grupie gmin dobrych analizowanych pod względem poziomu rozwoju turystyki znajdują się Jastarnia, Ustronie Morskie, Dziwnów, Kołobrzeg (gm.), Sztutowo, Kosakowo i Kołobrzeg (gw.). Jednostki te można odnaleźć w grupie gmin dobrych pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego. Wyjątek stanowi gmina Sztutowo, która pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego została zaliczona do gmin przeciętnych.

W grupie gmin przeciętnych pod względem poziomu rozwoju turystyki znalazły się Ustka (gm.), Ustka (gw.), Władysławowo, Puck (gm.), Darłowo (gw.), Wolin, Postomino, Darłowo (gm.), Choczewo, Będzino i Stegna. Cztery z jedenastu gmin przeciętnych pod względem poziomu rozwoju turystyki (Ustka – gm., Ustka – gw., Władysławowo i Będzino) zaliczono jednak do gmin dobrych ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Przeciętny poziom rozwoju społeczno-gospodarczego osiągnęły Wolin, Darłowo (gm.), Krokowa, Trzebiatów, Sztutowo, Hel, Darłowo (gw.), Puck (gm.). Sztutowo w rankingu gmin nadmorskich, stworzonym z uwzględnieniem poziomu rozwoju turystyki, zaliczono do gmin dobrych, natomiast Hel – do gmin bardzo dobrych.

Najmniej liczną grupę pod względem poziomu rozwoju turystyki i poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego stanowiły gminy słabe.

Na podstawie danych zawartych w tab. 1 można stwierdzić, że im wyższy jest poziom rozwoju turystyki, tym wyższy jest poziom rozwoju społeczno-gospodarczego. Wątpliwości budzi przykład gminy Hel. Jednostka ta osiągnęła drugą pozycję w klasyfikacji gmin nadmorskich dokonanej ze względu na poziom rozwoju turystyki. Natomiast w rankingu gmin dotyczącym poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego uplasowała się ona na 21 pozycji. Turystyka jest więc wiodącym kierunkiem w profilu gospodarczym tej gminy, co – niestety – nie przekłada się na poziom jej ogólnego rozwoju. Może wynikać to z faktu, że teren gminy jest zajęty przez jednostkę wojskową (garnizon marynarki wojennej), co powoduje, że działalność turystyczna i dotycząca spraw obronności kraju dominuje na tym terenie, determinując profil gospodarczy gminy.

W celu ustalenia zależności między poziomem rozwoju turystyki a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego posłużono się współczynnikiem korelacji liniowej Pearsona, który pozwala na określenie siły zależności między dwiema lub większą liczbą cech mierzalnych. Wartość współczynnika korelacji między *TMR* dla poziomu rozwoju turystyki i *TMR* dla poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego $r = 0,73$. Można więc stwierdzić, iż na poziomie istotności 0,05 współczynnik korelacji jest statystycznie istotny. Jest to korelacja wyraźna (powyżej 0,5) i dodatnia, co oznacza, że wyższemu poziomowi rozwoju turystyki towarzyszy wyższy poziom rozwoju społeczno-gospodarczego.

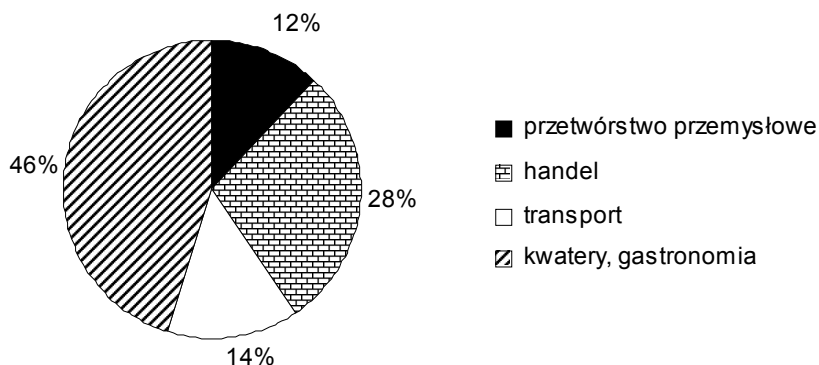
Ustalenie rankingu gmin dotyczącego poziomu rozwoju turystyki i poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego jest również istotne dla przedstawicieli władz lokalnych jak znajomość narzędzi pobudzania rozwoju społeczno-gospodarczego.

Pozytywne zmiany w profilu społecznym i gospodarczym gminy są następstwem promowania przedsiębiorczości. Kogut-Jaworska (2008) zaznacza, że instrumenty stymulowania rozwoju lokalnej przedsiębiorczości można klasyfikować w różny sposób, ale na pierwszym miejscu znajdują się aspekty finansowe. Można wśród nich wyróżnić instrumenty polityki fiskalnej, instrumenty związane ze zbyciem lub oddaniem do użytkowania składników mienia, instrumenty polityki cenowej, instrumenty związane z wydatkami inwestycyjnymi oraz instrumenty związane z wydatkami na wsparcie instytucji rozwoju gospodarczego.

W celu określenia działań władz gmin na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego skierowano do gmin nadmorskich kwestionariusz ankiety.

Średnia liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w roku 2009 wynosiła 332,75. Najwięcej przedsiębiorców (1328) zarejestrowano w gminie miejskiej Kołobrzeg, najmniej (151) – w gminie wiejskiej Darłowo. Potwierdza to teza z literatury przedmiotu, że największy rozwój przedsiębiorczości występuje właśnie w miastach (Czornik 2008); nie zmienia tego turystyczny profil gmin.

Z danych przedstawionych na rys. 1 wynika, że w zdecydowanej większości gmin nadmorskich najważniejsza jest działalność gospodarcza związana z turystyką (kwatery, gastronomia). Drugie miejsce zajmuje działalność handlowa, którą należy uznać za uniwersalną i ważną dla wszystkich gmin, nie tylko położonych na terenach nadmorskich. W wielu gminach wskazano jednak również przetwórstwo przemysłowe oraz transport.

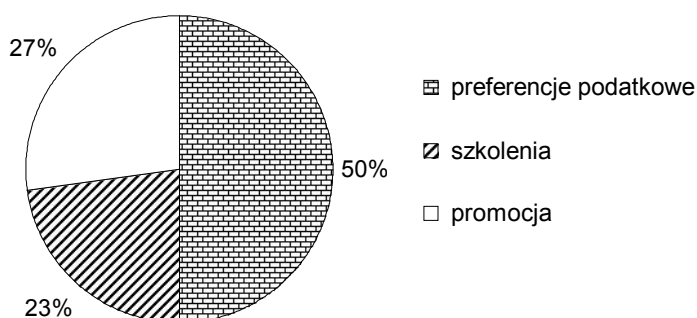

Rys. 1. Rodzaje działalności gospodarczej w gminach nadmorskich w roku 2009
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Dodać należy, że 53% ankietowanych uznało, że na terenie ich gmin działalność gospodarcza jest rozwinięta w zakresie wystarczającym. W 47% ankietowanych gmin odpowiedź na powyższe pytanie była negatywna.

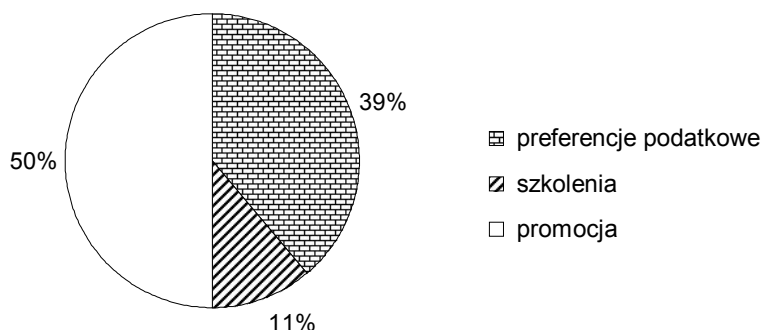
Problematyka instrumentów pobudzania przedsiębiorczości w gminach jest znana zarówno przedstawicielom władz gmin, jak i pracownikom urzędów gmin zajmujących się sprawami działalności gospodarczej. Przedstawiciele władz gmin objętych badaniem ocenili, że najbardziej skutecznym instrumentem pobudzania przedsiębiorczości są preferencje podatkowe dla przedsiębiorców (46%). Jako kolejny instrument wskazali promocję gminy wśród przedsiębiorców, a jako trzeci – szkolenia dla przedsiębiorców prowadzone na tere-

nie gminy. Ankietowani, pomimo takiej możliwości, nie wskazali innych instrumentów pobudzania przedsiębiorczości (rys. 2).

Rys. 2. Najbardziej skuteczne instrumenty pobudzania przedsiębiorczości według władz gmin w 2009 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Odpowiedzi na pytanie, które z tych instrumentów są rzeczywiście stosowane przez gminy, miały odmienny rozkład. Jako narzędzie pobudzania przedsiębiorczości w gminach objętych badaniem dominuje promocja gminy wśród przedsiębiorców (rys. 3). Jest to znamienne, ponieważ pojęcie „instrument” jest najbardziej pojemne znaczeniowo. Preferencje podatkowe bądź organizacja szkoleń to instrumenty bardziej konkretne, których podjęcie wymaga przeprowadzenia określonych działań.

Rys. 3. Najczęściej stosowane instrumenty pobudzania przedsiębiorczości przez władze gmin nadmorskich w 2009 r.
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Można więc zaryzykować stwierdzenie, że co najmniej połowa ankietowanych gmin nadmorskich podjęła już działania w zakresie preferencji podatkowych i szkoleń pobudzających rozwój przedsiębiorczości.

WNIOSKI

Na podstawie uzyskanych wyników potwierdzono fakt przestrzennego zróżnicowania poziomu rozwoju turystyki i poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego gmin nadmorskich. Jednostki samorządu terytorialnego, wykorzystując walory terenu i możliwości rozwojowe,

osiągają różny stopień rozwoju społeczno-gospodarczego, nawet w tak jednorodnej, wyda-
wałoby się, grupie gmin. W toku przeprowadzonych badań wskazano również na zależność
obu zjawisk. Przykłady gmin Międzyzdroje, Rewal czy Hel potwierdzają konieczność stoso-
wania koncepcji zrównoważonego rozwoju terenu w celu wykorzystania jego społecznej,
gospodarczej, turystycznej i kulturowej atrakcyjności. Wymaga to przede wszystkim pełne-
go zaangażowania władz gmin w kreowanie warunków społeczno-gospodarczego rozwoju
terenu, co jest uzależnione od dogłębnego poznania i właściwego rozumienia cech tego
złożonego zjawiska.

W ponad połowie ankietowanych gmin władze lokalne uznały, iż na terenie ich jednostek
działalność gospodarcza jest rozwinięta w zakresie wystarczającym. Uzasadnione wątpliwości
budzi natomiast fakt, że w praktyce wykorzystuje się bardzo ograniczoną liczbę instrumentów
pobudzania przedsiębiorczości. Gminy powinny być bardziej aktywne, stworzyć dogodne wa-
runki działania dla inwestorów, prowadzić z przedsiębiorcami inwestycje oraz rozległą akcję
promocyjną. Ta ostatnia powinna mieć na celu rozpropagowanie informacji nie tylko o samych
gminach i warunkach turystycznych występujących na ich terenie, ale również o podmiotach
współdziałających z gminami, o inwestorach i realizowanych przez nich inwestycjach.

PIŚMIENNICTWO

- Czornik M.** 2008. Miasto. Ekonomiczne aspekty funkcjonowania. Katowice, Wydaw. AE, 49.
- Dziemianowicz W., Jałowiecki B.** 2004. Polityka miejska a inwestycje zagraniczne w polskich me-
tropoliach. Warszawa, Scholar, 28.
- Grzybek M., Kaliszczak Z., Kryński Z., Szara K.** 2003. Ocena rozwoju społeczno-gospodarczego nie-
których województw. Wiad. Statyst. 2, 43.
- Kogut-Jaworska M.** 2008. Instrumenty interwencjonizmu lokalnego w stymulowaniu rozwoju gospo-
darczego. Warszawa, CeDeWu, 83–84.
- Kurek W.** 2008. Turystyka. Warszawa, PWN, 413.
- Młodak A.** 2002. Taksonomiczne mierniki przestrzennego zróżnicowania rynku pracy. Wiad. Statyst.
4, 17.
- Nowak E.** 1990. Metody taksonomiczne w klasyfikacji obiektów społeczno-gospodarczych. Warsza-
wa, PWE, 92.
- Pasieczny J.** 2008, Profile gmin w Polsce – zarządzanie rozwojem i zmianami. Warszawa, Wydaw.
UWarsz., 204.
- Potoczek A., Stępień J.** 2008. Podstawy strategii rozwoju lokalnego i regionalnego. Bydgoszcz,
Wydaw. Uczelniane WSG, 113.
- Sikorska-Wolak I.** 2009. Kształtowanie funkcji turystycznych obszarów wiejskich – potrzeby i możliwości,
w: Turystyczne funkcje obszarów wiejskich. Red. I. Sikorska-Wolak. Warszawa, SGGW, 30–31.
- Wankiewicz B.** 2009. Zasoby finansowe a rozwój samorządności lokalnej. Obszary rozwoju – roz-
wiązania modelowe. Warszawa, CeDeWu, 69.
- Wierzińska M., Stec M.** 1996. Zróżnicowanie infrastruktury społecznej w województwie rzeszowskim.
Wiad. Statyst. 4, 26.
- Zarębski M.** 2002. Bariery i możliwości wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Toruń, Wy-
daw. UMK, 6.

